

Створення вільних економічних зон та удосконалення функціонування житлово-комунального господарства міста.

Т.М.Строкань

Перші вільні економічні зони виникли у 30-ті роки у США в період виходу країни з великої економічної депресії. Саме тоді було покладено початок створенню вільних зовнішньоторговельних, а з часом – і бізнесових зон. У 70-80 х роках у США функціонувало близько 100 різноманітних ВЕЗ, а сьогодні їх число сягає 300 [4]. В сучасних умовах ВЕЗ існують в країнах, різних за рівнем і характером економічного розвитку. Але, варто зазначити, що в країнах, що розвиваються процес їх утворення характеризується найбільшим динамізмом. Так, якщо у 60-х роках у цій групі країн було дві ВЕЗ, то під кінець 90-х кількість їх становила більше 900.

Близько 10% світового товарообігу проходить через ВЕЗ, причому темпи росту в них обсягів експорту та імпорту дуже високі. Як свідчать дані центру ООН по транснаціональних корпораціях, до кінця 90-х років чисельність зайнятих у ВЕЗ перевищила 3 млн. осіб.

Для чіткого розуміння поняття “ВЕЗ” ми наводимо найважливіші риси, які притаманні вільним економічним зонам.

Насамперед, слід відмітити, що ВЕЗ є складовою частиною господарського комплексу країни, яка виділена на даному етапі із загального економічного контексту в якості пріоритетної, яка забезпечує виробництво та розподіл суспільного продукту, включаючи іноземний, з метою досягнення конкретної цілі в соціально-економічному розвитку країни.

По-друге, необхідно мати на увазі, що, визначаючи ту чи іншу частину території країни в якості вільної економічної зони для вирішення конкретного завдання, державі необхідно розвивати там конкретні галузі виробництва. При цьому, варто наголосити, вона повинна використовувати наявні там фактори виробництва, залучаючи дефіцитні ресурси як зі своєї території так і з інших країн.

ВЕЗ мають характерні особливості, у порівнянні зі всією країною. Важливою рисою ВЕЗ є їх здатність до швидкого розширення та розповсюдження своїх кордонів на інші, пов'язання з нею господарські сфери, галузі, території.

Наявність просторових меж у вільних економічних зонах є останньою найважливішою їх рисою. ВЕЗ завжди відділена від іншої території країни митними кордонами, яким би чином вона не організовувалась.

ВЕЗ створюються на основі законодавчого акту, який прийнятий Верховною Радою України, тобто для створення кожної конкретної зони необхідне вищим законодавчим органам України прийняття відповідного закону.

Кабінет Міністрів України розробив концепцію розвитку вільних економічних зон на території України. Згідно прийнятої концепції під ВЕЗ вважається частина території України, на якій встановлюється спеціальний правовий режим економічної діяльності та особливий порядок застосування діючого законодавства України слід підкреслити, що створення ВЕЗ в Україні має за мету стимулювання залучення іноземних інвестицій; активізацію загальної із іноземними інвесторами підприємницької діяльності для нарощування експорту товарів та послуг; збільшення поставок на внутрішній ринок високоякісної продукції та послуг; активізацію науково-технічного обміну, залучення та впровадження нових технологій; запозичення передового організаційного та управлінського досвіду в ринкових методах господарювання; створення сучасної ринкової інфраструктури; покращання використання природних і трудових ресурсів; прискорення соціально-економічного розвитку окремих регіонів і України в цілому, підвищення життєвого рівня населення [2].

У відповідності з Законом України “Про загальні засади створення і функціонування ВЕЗ” в Україні в залежності від господарської спрямованості та економіко-правових умов діяльності можуть створюватись різні види ВЕЗ:

1. Зовнішньоторговельні ВЕЗ, які є частиною території держави, де товари іноземного походження можуть зберігатись, купуватись і продаватись без сплати мита та митних зборів або з їх відстрочкою. Створюються ці зовнішньоторговельні зони з метою активізації зовнішньої торгівлі за рахунок надання митних пільг, послуг відносно зберігання та перевалки вантажів, надання і оренду складів, приміщень для виставкової діяльності, а також послуг по доробленню, сортуванню, пакетуванню товарів. Формами організації зовнішньоторговельних ВЕЗ є вільні порти, вільні митні зони та митні склади.
2. Комплексні виробничі зони є частиною території держави, на якій вводять спеціальний (пільгово-податковий, валютно-фінансовий) режим економічної діяльності з метою стимулювання підприємництва, залучення інвестицій в пріоритетні галузі господарства, розширення зовнішньоекономічних зв'язків, запозичення зайнятості населення. Комплексні виробничі ВЕЗ можуть мати форму експортних виробничих зон, де насамперед розвиваються експортне виробництво, орієнтоване на переробку власної сировини, та переважно складальні операції, та імпортоорієнтованих зон, головна функція яких – розвиток імпортозамінюючих виробництв.
3. Науково-технічні зони, спеціальний правовий режим яких зорієнтований на розвиток наукового і виробничого потенціалу, досяг

іноземного походження можуть зберігатись, купуватись і продаватись без сплати мита та митних зборів або з їх відстрочкою. Створюються ці зовнішньоторговельні зони з метою активізації зовнішньої торгівлі за рахунок надання митних пільг, послуг відносно зберігання та перевалки вантажів, надання і оренду складів, приміщень для виставкової діяльності, а також послуг по доробленню, сортуванню, пакетуванню товарів. Формами організації зовнішньоторговельних ВЕЗ є вільні порти, вільні митні зони та митні склади.

4. Комплексні виробничі зони є частиною території держави, на якій вводять спеціальний (пільгово-податковий, валютно-фінансовий) режим економічної діяльності з метою стимулювання підприємництва, залучення інвестицій в пріоритетні галузі господарства, розширення зовнішньоекономічних зв'язків, запозичення зайнятості населення. Комплексні виробничі ВЕЗ можуть мати форму експортних виробничих зон, де насамперед розвиваються експортне виробництво, орієнтоване на переробку власної сировини, та переважно складальні операції, та імпортоорієнтованих зон, головна функція яких – розвиток імпортозамінюючих виробництв.
5. Науково-технічні зони, спеціальний правовий режим яких зорієнтований на розвиток наукового і виробничого потенціалу, досягнення нової якості економіки через стимулювання фундаментальних та прикладних досліджень, з подальшим втіленням результатів наукових розробок у виробництво. Вони можуть існувати у формі регіональних інноваційних центрів-технополісів, районів інтенсивного наукового розвитку, високотехнологічних промислових комплексів, науково-виробничих парків, а також локальних інноваційних центрів та опорних інноваційних пунктів.
6. Туристично-рекреаційні зони – ВЕЗ, які створюються в регіонах, що мають багатий природний, рекреаційний та історико-культурний потенціал, з метою ефективного його використання та збереження, а також активізації підприємницької діяльності ВЕЗ вимагає дотримання політичної та економічної стабільності в країні, яка забезпечила б успішні здійснення загальної економічної реформи, наявності спеціального законодавства щодо функціонування ВЕЗ та їх взаємовідносин з прилеглими до неї регіонами, створення банку ВЕЗ, розробки перспективної програми розвитку зон [1].

Отже, ми вважаємо, що держава повинна бути головним організатором і учасником створення ВЕЗ. Варто також звернути увагу на стан ЖКГ, оскільки відмінне функціонування всіх складових ЖКГ є підґрунтям для розвитку тієї чи іншої ВЕЗ.

Головним завданням ЖКГ є недопущення порушень технологічних процесів і зниження якості наданих послуг, передбачення заходів по підвищенню якості послуг і раціональному використанню водних і енергетичних ресурсів.

На нашу думку переорієнтація регіонального економічного розвитку на засади найбільш повного використання територіальних ресурсів та потенціалу обумовили необхідність визначення сильних сторін житлово-комунального господарства у Черкасах, які характеризують як його відмінність від інших ЖКГ, так і визначають можливі напрямки здійснення економічного розвитку.

Значимо, що складено стратегічний план економічного розвитку за участю місцевої влади, громадських організацій, науковців та бізнесменів при підтримці громади міста. Ми вважаємо, що цей план окреслює основні напрямки подальшого розвитку через реконструкцію, розширення виробництва, сфери послуг, створення нових робочих місць і, в кінцевому результаті, зростання добробуту громади або центру. Воно виражає перспективи бачення як економіки підприємств, так і соціального розвитку в цілому.

Визначаючи та аналізуючи результати минулих невдач та економічних спадів, об'єктивно необхідним є визначення слабких сторін як потенційних напрямків діяльності по їх зміцненню та усуненню, їх розвитку на реалізації у даній галузі.

По-перше – це зупинка промислових підприємств. Звідси виходять наступні негативні наслідки:

- підприємства неплатоспроможні;
- безробіття, або не виплата заробітної плати.

Як і в інших містах України в Черкасах низький рівень розвитку сфери послуг, а також високий рівень зносу виробничої та соціальної інфраструктури.

Ми впевнені, що усвідомлення зовнішніх факторів, що загрожують реалізації сильних та зміцненню слабких сторін, допоможуть об'єктивно зважити потенціал економічного розвитку, оцінити реалістичність його стратегій. Серед загроз ми виділили економічну кризу, недостатність утвердження місцевого самоврядування, обмеження територій розвитку, нестабільність політичної та економічної ситуації в країні.

Говорячи про регіональні особливості ЖКГ, варто відмітити 5 основних сфер, які становлять особливий інтерес для кредиторів.

Такими сферами є: керівництво, фінансова спроможність, орієнтація на якість надання послуг, економічний розвиток та розвиток інфраструктури і залучення громадськості до процесу прийняття рішень. Потреба у суттєвому та постійному капітальному оновленні комунальної інфраструктури вимагає реальних кроків у напрямку перетворення комунальних підприємств на фінансово незалежні і самоокупні організації [4].

Зосередження в одних руках всіх технічних служб міста (водопровідного, газового, електричного і транспортного господарств) дозволяє, налагодивши їх експлуатацію надавати населенню додаткові зручності. А саме регулювати електропостачання та потреби в електриці, одночасно проводити ремонт газових, водопровідних і каналізаційних труб.

Необхідно відзначити, що існує ще одна перевага комунальної власності – можливість бачити і забезпечувати перспективи розвитку міст і їх господарства, будувати і розвивати міські служби з розрахунку на майбутнє.

Важливим кроком у прискорення реформ в ЖКГ, на наш погляд є проведення змін правовідносин, впровадження нових форм обслуговування, створення ринку житла та безпосередньо залучення громадян до участі в утриманні та збереженні житла та формуванні ринкових відносин. Вільні економічні зони можуть зіграти тут вирішальну роль. Необхідно прискорити процес прийняття житлового комплексу України (визначення тепла товарам, використання ринкових тарифів, ведення справедливих субсидій).

Також, ми вважаємо за необхідність, прискорення прийняття державної програми в будівельній справі по енергозбереженню та комунальних господарств.

Література

1. Закон України “Про загальні основи створення та функціонування спеціальних (вільних) економічних зон” № 2673- XII від 13.10.92р.
 2. Постанова Кабінету Міністрів України “Концепція розвитку вільних економічних зон на території України” від 14 березня 1994р. № 167.
 3. Пределы экономической свободы в свободных экономических зонах. В. Кожевников, И. Гончарова // “Хозяйственное право”, № 3, 2000.
- Спеціальні економічні зони: світовий досвід створення та функціонування. С. Лебедько, О. Рудавський // Вісник податкової служби України, № 7, 2000.